

PISANA ŠKOFJA LOKA

Zapis o kulturni dediščini Škofje Loke

»Bela Ljubljana,

Črn je Kranj,

Pisana Loka,

Kamnik je«

(Kmetijske in rokodelske novice, 1. 5. 1878)

SPOZNAJMO ŠKOFJO LOKO

V sredo, 24. 10. 2018, smo se dijaki 1. letnikov gimnazijskega programa Biotehniškega centra Naklo v okviru projektne dni odpravili v Škofjo Loko. Razdeljeni smo bili v tri skupine. Nekateri so se odpravili po Romualdovi poti, nekateri po Agatini poti, ostali pa smo bolj spoznavali geografske značilnosti mesta. Dve skupini sta si ogledali tudi Kapucinsko knjižnico, dve pa bogate zbirke na Škofjeloškem gradu. Kaj vse smo videli, je opisano na naslednjih straneh.

OBISK KAPUCINSKE KNJIŽNICE

Kapucinska knjižnica se nahaja v Kapucinskem samostanu, nasproti današnje veleblagovnice Nama. Predstavila nam jo je gospa Marta Gartner.

V knjižnici hranijo mnogo starih knjig, pomembnih za slovensko književnost, med njimi tudi *Škofjeloški pasijon*, ki ga je napisal pater Romuald leta 1721 in je najstarejše ohranjeno dramsko besedilo v slovenskem jeziku. Gospa Marta Gartner nam je predstavila nove ugotovitve glede leta nastanka besedila in kako so do teh ugotovitev prišli.

Predstavila nam je tudi, kako hranijo stare knjige, nam razložila, kaj so inkunabule, zakaj imajo sredi knjižnice vedro z vodo in koliko sodelovanja je potrebnega pri uprizoritvi Škofjeloškega pasijona.

škofjeloški pasijon
PROCESSIO LOCOPOLITANA
1721-1999

Lutke za uprizoritev prve slike Škofjeloškega pasijona – dijakinje 1. M (Trina, Tajda, Klara H., Ana, Zoja, Pia) – delavnice, 25. 10. 2018.

ALEJA ZNAMENITIH LOČANOV

Sprehodili smo se po aleji znamenitih Ločanov, kjer stoji enajst kipov. Posvečeni so:

- slikarju Ivetu Šubicu,
- kiparju Tonetu Logonderju,
- zgodovinarju Pavletu Blazniku,
- književniku Tinetu Debeljaku,
- slikarju Antonu Ažbetu,
- pobudniku poštne znamke Lovrencu Koširju,
- sociologu Borisu Ziherlu,
- vodji upora v Judenburgu Antonu Hafnerju,
- geografu Francetu Planini,
- zdravniku Viktorju Kocjančiču,
- zobozdravniku Jožetu Rantu.

GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

Zanimivi so se nam zdeli podstavki doprsnih kipov znamenitih Ločanov, saj so bili iz različnih kamnin, ki so v večini prihajale iz Slovenije, in čisto vsak je bil drugačen – najlepši je bil iz lehnjaka, ki je biokemična sedimentna kamnina in nastaja z izločanjem kalcita, počasi tekoče vode in lepljenjem na rastline v vodi.

Kaj smo še izvedeli oziroma kaj smo si še ogledali?

Škofja Loka leži na nadmorski višini 351 metrov, ob sotočju Poljanske Sore in Selške Sore, na prehodu iz Sorškega polja v Škofjeloško in Polhograjsko hribovje. Stari del mesta stoji na rečnih terasah in obsega Mestni trg (Plac) in Spodnji trg (Lóntrg). Nad gradom se dvigata hrib Kráncelj (475 m) in Štángeruf (472 m), sestavljena iz srednjetríasnega škofjeloškega ploščatega apnenca. Na pomolu, ki štrli iz brega, stoji Loški grad, v katerem je danes Loški muzej. Za njim je kraški svet poln vrtač in kraških jam.

Sprehodili smo se mimo Medvedove dolin(c)e (vrtača) in Marijinega brezna. Ta osameli kras v tem delu Škofje Loke je nastal v oligocenskem konglomeratu, kar je še posebej nenavadno.

Nato smo se sprehodili do razgledne točke pod Krancljem, s katere smo zaradi lepega sončnega vremena videli veliko hribov, gora in okoliških naselij, kot so npr. Krvavec, Kalški greben, Grintovec, Kočna, Zaplata, Kališče, Storžič, Šmarjetna gora, Kriška gora, Kladivo, Sv. Jošt nad Kranjem, Pevno, Crngrob, Planica, Križna gora, Lubnik, Sveti Ožbolt, Sveti Andrej in Osolnik.

STOLP NA KRANCLJU IN ŠKOFJELOŠKI GRAD

Z razgledne točke smo poskušali videti, kje se v gozdu skriva Divja Loka oziroma Stari grad pod Lubnikom – ni nam najbolje uspelo. Tako smo se odpravili po poti do drugih dveh gradov. Ker nas je preganjal čas, smo si stolp na Kranclju ogledali le na informativni tabli in kasneje na maketi v gradu. Izvedeli smo, da je bil obdan z obrambnim jarkom, globokim pet metrov, in da so ga nehali uporabljati po velikem potresu 26. 3. 1511 – ostale so le ruševine, saj so po potresu kamenje uporabili za obnovo Loškega gradu.

Nato smo prispeli pred Loški grad, ki ga trenutno obnavljajo (menjajo streho). Grad je z obzidjem zavarovan od 13. stoletja dalje. Občina Škofja Loka ga je v upravljanje dobila leta 1959, prej pa so mesto vedno upravljali škofje. Poleg freisinških škofov so imele grad dolgo časa v lasti uršulinke.

V Škofjeloškem gradu smo si ogledali maketo Škofje Loke ter spoznali življenje in kulturo Škofjeločanov (cehovska združenja, obrti, delo Ivana Tavčarja in njegove žene Franje Tavčar itd.).

Strip o škofu Abrahamu – dijaki 1. M razreda (Nace, Jure, David, Anej)

O ŠKOFU ABRAHAMU

Strip o škofu Abrahamu – dijakinja 1. M

Dijaki in dijakinja 1. M in 1. L razreda smo imeli naslednji dan, 25. 10. 2018, ustvarjalne delavnice na temo Škofje Loke in vsega, kar smo spoznali prejšnji dan. Nekaj skupin je ustvarjalo stripe (o škofu Abrahamu in nastanku loškega grba, o škofu Leopoldu), nekateri so izoblikovali lutke (za Škofjeloški pasijon, igro o Hudičevi brvi, igro o Kamnitem mostu), ena izmed skupin je naredila zanimivo družabno igro *Po Romualdovi poti*, dve skupini pa sta se lotili pisanja časopisa oziroma zapisa o našem spoznavanju kulturne dediščine bližnjega mesta.

KAMNITI MOST

Most, po katerem smo se sprehodile vse skupine – Kamniti most, je ukazal zgraditi škof Leopold. Na sredini mostu je spomenik sv. Janeza Nepomuka (zaščitnika mostov), ki je znan po tem, da ni hotel izdati svoje (cesaričine) skrivnosti.

O Kamnitem mostu – dijaki in dijakinje 1. L

Po Kamnitem mostu smo prišli v mesto skozi Selška vrata. Šli smo mimo rojstne hiše Tineta Debeljaka in Nunske cerkve.

NUNSKA CERKEV

ali cerkev Marije Brezmadežne. V njej so delovale klarise in kasneje uršulinke. Slednje so po prevzemu (1782) tu uvedle dekliško šolo in v Slovenijo prinesle košarko.

Cerkev je s podzemnim rovom povezana s Škofjeloškim gradom; zgrajena je bila v 14. stoletju. Na fasadi ima relief križanja.

Pogled na Kamniti most

MESTNI TRG

Ob prihodu na Mestni trg smo najprej na fasadi Homanove hiše poiskali fresko sv. Krištofa. Na poti do naslednjega uprizoritvenega prostora Škofjeloškega pasijona smo videli kamniti vodnjak iz leta 1883 in Marijino znamenje iz leta 1751. Znamenje je bilo postavljeno v zahvalo ter odvrnitev od kuge in ognja (znano je tudi pod imenom Kužno znamenje).

Ob vhodu v staro župnišče (nasproti kamnitega vodnjaka) smo videli zidano renesančno ploščo z grbom bogatega meščana Volbenka Schwarza. Šli smo še mimo starega Rotovža (nekdanje mestne hiše) in mimo Žigonove hiše – to je stanovanjska in trgovska hiša iz 16. stoletja, ki je zaključevala glavni del Mestnega trga in ga ločila o južnega; danes je v tej hiši uprava občine.

TRG PO GRADOM

Tu smo si ogledali Martinovo hišo (na koncu Mestnega trga), ki je bila prizidana v mestno obzidje. V obzidju so še vidne strelne line in opornice za hiše. Ob obzidju danes raste tudi sadika najstarejše vinske trte na svetu, ki izvira iz Maribora. Ob hiši so bila ena od petih vrat v mesto – zgornja Poljanska vrata.

SPODNJI TRG

Na poti v Poljansko dolino so ob koncu trga stala spodnja Poljanska vrata. Na Spodnjem trgu ima sedež Loški oder (gledališče). V njem je igral slavni Stane Sever – v spomin nanj se danes tu podeljujejo Severjeve nagrade. Malo naprej od Loškega odra je Špital s Špitalsko cerkvijo – poleg so bila včasih Špitalska vrata. V bližini kašče so stala peta vrata v mesto – Čevljarska vrat(c)a. Mi smo se po poti nasproti kašče obrnili nazaj na Mestni trg.

ŠENTJAKOBSKA CERKEV

Do cerkve smo šli mimo mestne šole za dečke, ki jo je podaril graščak Mihael Papler.

Ena izmed skupin se je odpravila proti Puštalu in tako spoznavala še druge zanimive kotičke Škofje Loke.

FIRBARJEVA HIŠA

Nahaja se v Karlovcu na Kopališki ulici 8. Ime je dobila po firbarstvu – barvarstvu. Ogledali pa smo si še rojstno hišo Frana Jesenka, priznanega botanika in genetika. Bil je eden od ustanoviteljev TNP-ja. Danes v Škofji Loki potekajo Jesenkovi dnevi.

Na meji med Karlovcem in Studencem smo videli Lepo znamenje.

HUDIČEVA BRV

Pri Hudičevi brvi smo prebrali zgodbo o Puštalcih. Izvedeli smo, da so se Puštalci ukvarjali z glavnikarstvom, da jim je večkrat nagajal hudič, a so ga uspešno pregnali, zakaj je v Puštalu še danes veliko žab in zakaj je drugo ime za Hudičevo brv Kriva brv.

Znamenje na brvi je posvečeno sv. Janezu Nepomuku.

Na žalost pa si nismo mogli ogledati znamenitosti na drugi strani Sore, saj nas je praganjal čas. Na drugi strani bi si ogledali Bernikovo in Poličarjevo hišo. Sprehodili bi se do Nacetove domačije – to je alpska hiša z dvema črnima kuhinjama in dvema hišama, ki je bila razglašena za spomenik slovenske kulturne dediščine leta 2001. Njeni prebivalci so bili znani po glavnikarski obrti, brodarstvu, lovljenju in prodaji žab.

PUŠTALSKI GRAD

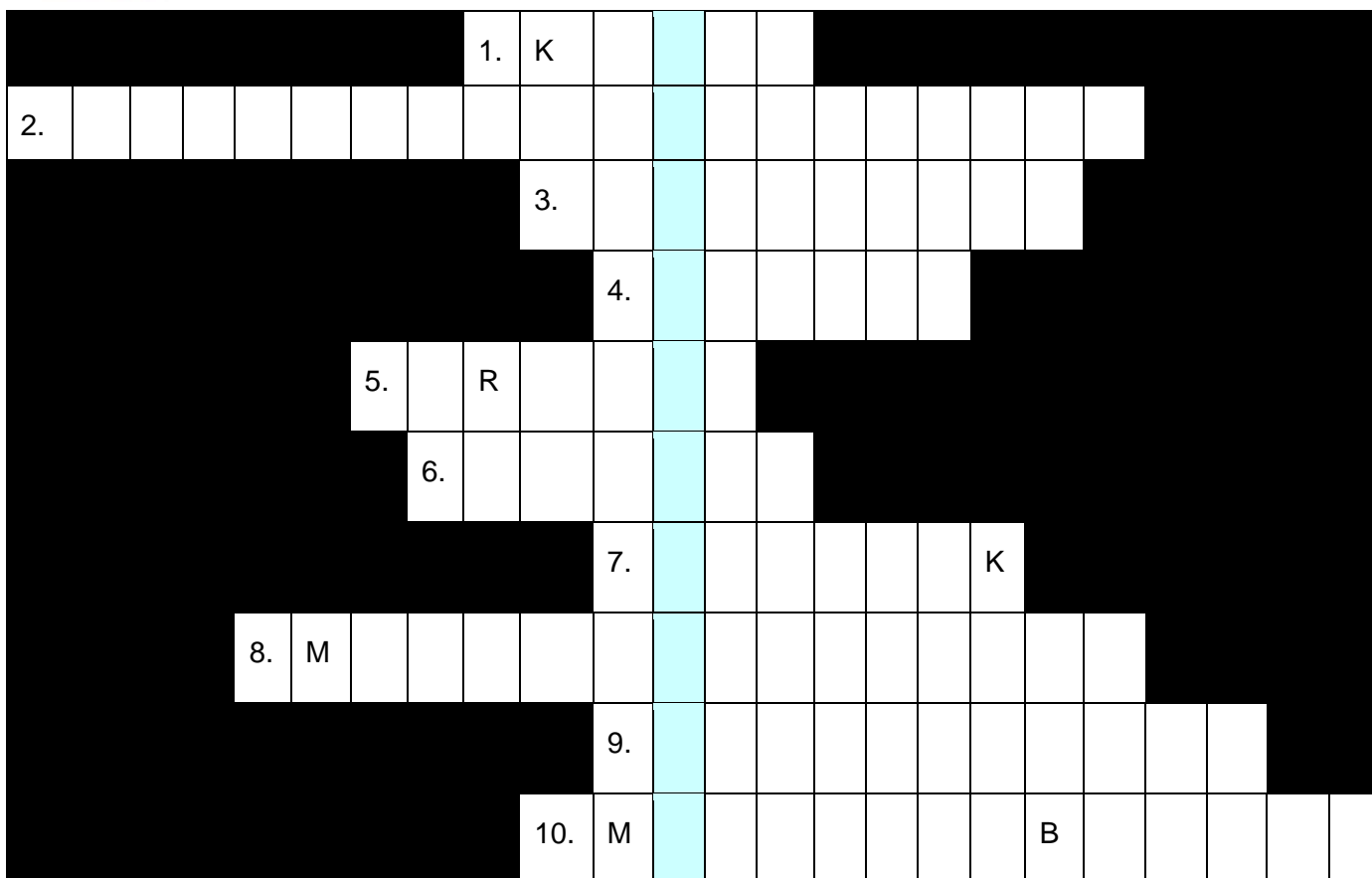
Sprehodili bi se tudi so Puštalskega gradu, v katerem ima danes prostore Glasbena šola Škofja Loka. Grad je bil omenjen že v 13. stoletju.

HRIBEC

To je vzpetina s cerkvijo sv. Križa (v 18. stoletju so jo dali zgraditi puštalski gospodje Wolkenspergi). Do cerkvice bi prišli mimo kapelic Križevega pota in si ogledali Škofjo Loko in okolico še z druge odlične razgledne točke.

1. š

2. Stavba, v kateri hranijo več starih verskih knjig.
3. Stoji na vzpetini nad Škofjo Loko, danes je v njem Loški muzej.
4. Geograf F..... Planina, ki je raziskoval hotaveljski marmor.

- 5.
6. Kraške kotanje, pri katerih je globina manjša od premera.
7. Sedimentna kamnina.
8. Primer kraške vrtače.
9. Drugo ime za Kapucinski most.
10. Navpična globoka votlina, ki navadno nastane na Krasu.

VIRI

- Florjančič, A. P., Igličar, A, 2013: *Vodnik po Aleji znamenitih Ločanov*. Škofja Loka: Muzejsko društvo Lonka.

SPLETNI VIRI

- Občina Škofja Loka: *Aleja zaslužnih Ločanov*. Dostopno na: <https://www.skofjaloka.si/objava/57653> [25. 10. 2018]

SPLETNI VIRI SLIK/FOTOGRAFIJ

- <http://emunicipalities.eu/skofja-loka> (25. 10. 2018)
- [https://www.google.si/search?biw=1680&bih=944&tbm=isch&sa=1&ei=MITRW6TsFITLwAL667iQCw&q=Kapucinska+knji%C5%BEnica&oq=Kapucinska+knji%C5%BEnica&gs_l=img.3...115551.138699.0.144015.22.19.1.2.2.0.100.1269.18j1.19.0....0...1c.1.64.img..0.13.783...0j0i67k1j0i10k1j0i5i30k1j0i30k1.0.B5juw_zYY-A#imgrc=SQR3CIV-LJZ-6M](https://www.google.si/search?biw=1680&bih=944&tbm=isch&sa=1&ei=MITRW6TsFITLwAL667iQCw&q=Kapucinska+knji%C5%BEnica&oq=Kapucinska+knji%C5%BEnica&gs_l=img.3...115551.138699.0.144015.22.19.1.2.2.0.100.1269.18j1.19.0....0...1c.1.64.img..0.13.783...0j0i67k1j0i10k1j0i5i30k1j0i30k1.0.B5juw_zYY-A#imgrc=SQR3CIV-LJZ-6M;): (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?biw=1745&bih=808&tbm=isch&sa=1&ei=LpTxW_GqNofJsOGr2pyoCQ&q=Kapucinska+knji%C5%BEnica&oq=Kapucinska+knji%C5%BEnica&gs_l=img.3...0.0..44902...0.0..0.0.0.....1.....qws-wiz-img.kwjqqGkAwuE#imgrc=P8YneoEgdNjsRM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?biw=1680&bih=944&tbm=isch&sa=1&ei=wYTRW4WXF43MwALPriqDg&q=aleja+znamenitih+lo%C4%8Danov&oq=aleja+znamenitih+lo%C4%8Danov&gs_l=img.3...113543.121575.0.121831.29.25.0.2.2.0.91.1488.24.24.0....0...1c.1.64.img..4.10.581...0j0i10k1j0i30k1j0i24k1.0.qf8vCmVjKug#imgdii=bd188setu55sHM.&imgrc=YErRorLb6V_rbM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?biw=1680&bih=944&tbm=isch&sa=1&ei=PIXRW62DB4n6wAKsqam4CQ&q=STOLP+NA+KRANCLJU+IN+%C5%A0KOFJELO%C5%A0KI+GRAD&oq=STOLP+NA+KRANCLJU+IN+%C5%A0KOFJELO%C5%A0KI+GRAD&gs_l=img.3...88402.88790.0.89485.1.1.0.0.0.0.68.68.1.1.0....0...1c.1.64.img..0.0.0....0.L9nU7ATaDr#imgrc=kbGdRI_RPrO8IM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?biw=1680&bih=944&tbm=isch&sa=1&ei=loXRW72KG4H4wQLWxrnIDg&q=kamniti+most&oq=kamniti+most&gs_l=img.3..0i30k1.82739.86430.0.86770.17.13.0.4.4.0.81.824.12.12.0....0...1c.1.64.img..2.15.786...0j0i67k1.0.qg6Mc9Fx9vY#imgrc=1Ou5zc_5RYvmVM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?biw=1680&bih=944&tbm=isch&sa=1&ei=UIbRW4ThEsbEwQKB8JyOAg&q=nunska+cerkev&oq=nunska+cerkev&gs_l=img.3...9869.13060.0.13408.13.12.0.1.1.0.80.779.12.12.0....0...1c.1.64.img..0.7.430...0j0i67k1j0i30k1j0i10i24k1j0i24k1.0.wlr6HyeKVms#imgrc=n7XHemNfB9Q9RM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?biw=1680&bih=944&tbm=isch&sa=1&ei=XobRW-X4IMrawQKHqKQwAg&q=hudi%C4%8Deva+brv&oq=hudi%C4%8Deva+brv&gs_l=img.3..0i24k1.83977.86952.0.88647.12.8.0.4.4.0.91.589.8.8.0....0...1c.1.64.img..0.12.609...0j0i10k1j0i30k1.0.dR5PTyxm4t4#imgrc=llSDBXhyPjdSFM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?biw=1680&bih=944&tbm=isch&sa=1&ei=ulbRW4CCBtHRwAKNsK6gDw&q=pu%C5%A1talski+grad&oq=pu%C5%A1talski+grad&gs_l=img.3..0i30k1.64003.67857.0.68304.14.7.0.7.7.0.101.525.6j1.7.0....0...1c.1.64.img..0.14.558...0j0i24k1.0.c1N9xtPdDMc#imgrc=KjuJKEliTYSm9M: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?biw=1745&bih=808&tbm=isch&sa=1&ei=Hn7xW46LA dOQmgWnuIW4Bq&q=%C5%A1entjakobska+cerkev+%C5%A1kofja+loka&oq=%C5%A1entjakobska+cerkev+%C5%A1kofja+loka&gs_l=img.3...3927310.3936743..3936912...

1.0..1.93.2456.32.....2....1..gws-wiz-

img.....0..0j0i5i30j0i30j0i24.i0qlTUMqNRI#imgdii=h8NyzHmODAEbhM:&imgrc=iQUjYZ
D0UpdpBM: (25. 10. 2018)

- https://www.google.si/search?q=pot+v+pu%C5%A1tal&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwicgcCXq97eAhXnp4sKHR6-CF0Q_AUIDigB&biw=1745&bih=808#imgrc=BqY8BO4Jj5ZaPM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?q=mestna+%C5%A1ola+za+de%C4%8Dke+%C5%A1kofja+loka&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjWi-Wqd7eAhUElIsKHbwyAwYQ_AUIDigB&biw=1745&bih=808#imgrc=BYwsVLR4GCKKAM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?q=nacetova+hi%C5%A1a&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi2x82nrN7eAhXEIcWKHcH9DsMQ_AUIDigB&biw=1745&bih=808#imgrc=iI2zl_4xRuWCzM: (25. 10. 2018)
- https://www.google.si/search?q=%C5%A1kofja+loka+s+Hribca&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEsvPVrd7eAhXSKCwKHU5rBf4Q_AUIDigB&biw=1745&bih=808#imgrc=q77eYLnuczaWBM: (25. 10. 2018)

Pisano Loko – Zapis o kulturni dediščini Škofje Loke smo pripravile Kristina Arhar Bošnjak., Vita Čpajkovič, Manca Dolinar, Klara Čemažar in Saša Poljanec.